

Solistički koncert

Boras, Nika

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:849545>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-22**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST

STUDIJ PJEVANJA

Nika Boras

SOLISTIČKI KONCERT

Diplomski rad

MENTOR: prof. art. dr. sc. Berislav Jerković

SUMENTOR: Anja Papa Peranović, ass.

Osijek, 2024.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Antonio Caldara: <i>Alma del core</i>	2
2.1. Biografija i stvaralaštvo.....	2
2.1.1. Tekst i prijevod arije antike <i>Alma del core</i>	2
2.1.2. Analiza skladbe arije antike <i>Alma del core</i>	3
3. Johann Sebastian Bach: <i>Blute nur, du liebes Herz</i>	5
3.1. Biografija i stvaralaštvo.....	5
3.1.1. <i>Muka po Mateju</i> BWV 244	5
3.1.2. Tekst i prijevod skladbe <i>Blute nur, du liebes Herz</i>	6
3.2. Analiza skladbe <i>Blute nur, du liebes Herz</i>	7
4. Richard Strauss: <i>Du meines Herzens Krönelein</i> op. 21., br. 2.....	9
4.1. Biografija i stvaralaštvo.....	9
4.1.1. Tekst i prijevod solo pjesme <i>Du meines Herzens Krönelein</i> , „Schliche Weisen“, op. 21., br. 2	9
4.2. Analiza solo pjesme <i>Du meines Herzens Krönelein</i> , „Schlichte Weisen“, op. 21., br. 2	10
4.3. Tekst i prijevod solo pjesme <i>Zueignung 8 Gedichte aus „Letzte Blätter“</i> , op. 10, br. 1	12
4.3.1. Analiza solo pjesme <i>Zueignung</i> , „8 Gedichte aus 'Letzte Blätter'“, op. 10, br. 1	12
5. Josip Hatze: <i>Suzi</i>	14
5.1. Biografija i stvaralaštvo.....	14
5.1.1. Tekst solo pjesme <i>Suzi</i>	14
5.1.2. Analiza solo pjesme <i>Suzi</i>	15
5.2. Josip Hatze: <i>Serenada</i>	16
5.2.1. Tekst solo pjesme <i>Serenada</i>	16
5.2.2. Analiza solo pjesme <i>Serenada</i>	16
6. Sergej Rahmanjinov: „12 Romanci“, op. 21, br. 5 <i>Siren</i>	18
6.1. Biografija i stvaralaštvo.....	18
6.1.1. Tekst i prijevod solo pjesme <i>Siren</i>	19
6.2. Analiza solo pjesme <i>Siren</i>	19
7. Sergej Rahmanjinov: „12 Romanci“, Op. 12, br. 7 <i>Zdes' khorosho</i>	21
7.1. Tekst i prijevod solo pjesme <i>Zdes' khorosho</i>	21
7.1.1. Analiza solo pjesme <i>Zdes' khorosho</i>	21

8.	Wolfgang Amadeus Mozart: <i>Giunse alfin il momento... Deh vieni, non tardar</i> , recitativ i arija Susanne iz opere <i>Le nozze di Figaro</i>	23
8.1.	Biografija i stvaralaštvo.....	23
8.1.1.	Sadržaj opere <i>Le nozze di Figaro</i>	24
8.1.2.	Tekst i prijevod recitativa i arije <i>Giunse alfin il momento... Deh vieni, non tardar</i> 26	
8.2.	Analiza recitativa i arije <i>Giunse alfin il momento... Deh vieni, non tardar</i>	27
9.	Antonin Dvořák, <i>Měsíčku na nebi hlubokém</i> , arija Rusalke iz opere <i>Rusalka</i>	29
9.1.	Biografija i stvaralaštvo.....	29
9.1.1.	Sadržaj opere <i>Rusalka</i>	29
9.1.2.	Tekst i prijevod arije <i>Měsíčku na nebi hlubokém</i>	30
9.1.3.	Analiza arije <i>Měsíčku na nebi hlubokém</i>	31
10.	Zaključak.....	33
11.	Literatura	34

Sažetak

Okosnica su ovoga diplomskog rada biografije, tekstovi i prijevodi te analize skladbi skladatelja Antonia Caldare (*Alma del core*), Johanna Sebastiana Bacha (*Blute nur*), Richarda Straussa (*Du meines Herzens Krönelein*, op. 21., br. 2 i *Zueignung*, op. 10, br. 1), Josipa Hatzea (*Suzi* i *Serenada*), Sergeja Rahmanjinova (*12 Romanci*, *Siren*, op. 21, br. 5 i *Zdes' khorosho*, op. 12, br. 7), Wolfganga Amadeusa Mozarta (*Giunse alfin il momento... Deh vieni, non tardar*, recitativ i arija *Susanne* iz opere *Le nozze di Figaro*) i Antonina Dvořáka (*Měsíčku na nebi hlubokém*, arija *Rusalka* iz opere *Rusalka*). U ovome diplomskom radu analizirat će se vokalno-tehnički problemi navedenih skladbi, prikazat će se njihova formalna i interpretativna analiza te tekstovi i prijevodi. Uspješnost solističkog koncerta uvelike ovisi o poznavanju sadržaja i stilskih karakteristika skladbi te osobito pjevačke tehnike.

Ključne riječi: biografija, analiza, solistički koncert, solo pjesma, arija

Summary

This thesis deals with biographies, texts and translations, as well as analyzes of compositions by composers Antonio Caldara (*Alma del core*), Johann Sebastian Bach (*Blute nur*), Richard Strauss (*Du meines Herzens Krönelein*, Op. 21., No. 2 and *Zueignung*, Op. 10, No. 1), by Josip Hatze (*Suzi* and *Serenade*), by Sergei Rachmaninoff (*12 Romances*, Op. 21, No. 5 and *Zdes' Khorosho*, Op. 12, No. 7), Wolfgang Amadeus Mozart (*Giunse alfin il momento...Deh vieni, non tardar*, recitative and aria of *Susanna* from the opera *Le nozze di Figaro*) and Antonin Dvořák (*Měsíčku na nebi hlubokém*, *Rusalka's* aria from the opera *Rusalka*). In this diploma thesis, the vocal - technical problems of the mentioned compositions, their formal and interpretative analysis, texts and translations will be analyzed. The success of a solo concert largely depends on knowing the content and stylistic characteristics of the compositions, and especially the singing technique.

Key words: biography, analysis, solo concert, lied, aria

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11,94/13, 139/13, 101/14, 60/15 i 131/17.).
4. Kojom izjavljujem da sam autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan s dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu njegove obrane.

Ime i prezime studentice: Nika Boras

JMBAG: 0267041251

OIB: 23507534304

Adresa e-pošte za kontakt: nika.boras2005@gmail.com

Naziv studija: Sveučilišni diplomski studij Pjevanje

Naslov rada: Solistički koncert

Mentor rada: prof. art. dr. sc. Berislav Jerković

Sumentor rada: Anja Papa Peranović, ass.

U Osijeku 10. lipnja 2024. godine

Potpis _____

1. Uvod

Ovaj diplomski rad obradit će skladbe Antonia Caldare (*Alma del core*), Johanna Sebastiana Bacha (*Blute nur, du liebes Herz*), Richarda Straussa (*Du meines Herzens Krönelein*, op. 21., br. 2 i *Zueignung*, op. 10, br. 1), Josipa Hatzea (*Suzi i Serenada*), Sergeja Rahmanjinova (*12 Romanci, Siren*, op. 21, br. 5 i *Zdes' khorosho*, op. 12, br. 7), Wolfganga Amadeusa Mozarta (*Giunse alfin il momento...Deh vieni, non tardar*, recitativ i arija *Susanne* iz opere *Le nozze di Figaro*) i Antonina Dvořáka (*Měsíčku na nebi hlubokém*, arija *Rusalka* iz opere *Rusalka*). Tema se razrađuje u 11 poglavlja. Nakon prvog, uvodnog poglavlja, u drugom poglavlju pod nazivom Antonio Caldara: *Alma del core* razradit će se biografija i stvaralaštvo Antonia Caldare, tekst i prijevod navedene skladbe *Alma del core* te njezina formalna i interpretativna analiza. Treće će se poglavlje baviti skladbom *Blute nur, du liebes Herz* Johanna Sebastiana Bacha dok će se u četvrtom poglavlju opisivati i analizirati skladbe *Du meines Herzens Krönelein*, op. 21., br. 2 i *Zueignung*, op. 10, br. 1, Richarda Straussa. Peto će poglavlje također sadržavati biografije, stvaralaštvo, formalne i interpretativne analize te tekstove skladbi *Suzi i Serenada*, Josipa Hatzea, a šesto i sedmo analize, prijevode tekstova skladbi *Siren*, op. 21, br. 5 i *Zdes' khorosho*, op. 12, br. 7, skladatelja Sergeja Rahmanjinova kao i njegovu biografiju i stvaralaštvo. Osmo i deveto poglavlje prikazat će sadržaje opera *Le nozze di Figaro* (Wolfgang Amadeus Mozart) i *Rusalka* (Antonin Dvořáka), biografije i stvaralaštvo njihovih skladatelja te tekstove, prijevode, formalne i interpretativne analize skladbi. U desetom poglavlju dat će se zaključak razmatranja, a u jedanaestom donijet će se popis literature korištene za pripremu i obradu teme.

2. Antonio Caldara: *Alma del core*

2.1. Biografija i stvaralaštvo

Antonio Caldara talijanski je skladatelj rođen u Veneciji oko 1670. godine. Djelovao je u Veneciji kao kantor¹ crkve sv. Marka, u Mantovi, Rimu, Barceloni, Milanu te kao zamjenik *maestra di cappella* na carskom dvoru u Beču. U Italiji je skladao oratorije na talijanske tekstove, a u Beču pretežno scensku glazbu (melodrame, svečanosti) i *serenate*, komornu glazbu, intermezza i dr. Suradivao je s najistaknutijim libretistima poput Apostola Zena i Pietra Metastasija. Caldara je skladatelj kasnoga baroka, uz naznake ranoga klasicizma. Također je najkreativniji kao autor vokalne glazbe (oratoriji, kantate, moteti, madrigali).²

2.1.1. Tekst i prijevod arije antike *Alma del core*

Alma del core,	Duša mog srca,
Spirto dell'alma,	Duh moje duše,
Sempre costante t'adorerò!	Uvijek ću te neprestano obožavati!
Sarò contento	Bit ću zadovoljan
Nel mio tormento	U svojoj mucu
Se quel bel labbro baciare potrò.	Kad bih samo mogao poljubiti te usne.

¹pov. srednjovjekovni službenik u crkvi, odgovoran za crkveni zbor; predmolitelj 2. a. zborovođa i upravitelj pjevačke škole (u njemačkim Protestantskim crkvama) b. kat. orguljaš i zborovođa c. jud. hazan (predmolitelj) i pjevač-solist (u sinagogama), <https://jezikoslovac.com/word/o051> pristupljeno 11.2.2024.

² Caldara, Antonio. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013 – 2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/caldara-antonio> Pristupljeno 11.2.2024.

2.1.2. Analiza skladbe arije antike *Alma del core*

Alma del core arija je iz „opere pastorale”³ *La costanza in amor vince l'inganno* (Vjernost u ljubav pobjeđuje izdaju), koju je 1710. godine skladao Antonio Caldara, a revidirao 1716. Za glas i klavir realizirao ju je Sergej Pičugin.⁴ Skladana je u A-duru, mjera je 3/4 (tročetvrtinska), tempo je *di Minuetto*⁵ i započinje dugim klavirskim uvodom od 16 taktova koji iznosi melodijsku liniju kojom započinje i pjevač. Prve dvije fraze u prijevodu glase: „Duša mog srca, duh moje duše, uvijek ću te neprestano obožavati!“ i sugeriraju nam da je karakter skladbe veseo i romantičan kao i opisani *Tempo di Minuetto* koji doprinosi gracioznom i veselom ugođaju.

The image shows a musical score for the aria 'Alma del core'. It consists of three systems of music. The first system shows the vocal line (Voice) and the piano accompaniment (Piano) starting with a 16-measure introduction. The piano part is marked with a forte dynamic (f). The second system continues the piano accompaniment, marked with fortissimo (ff) and piano (p). The third system shows the vocal line starting with the lyrics 'Al - ma del co - re, Fair - est a - dor - ed,'. The piano part is marked with mezzo-forte (mf).

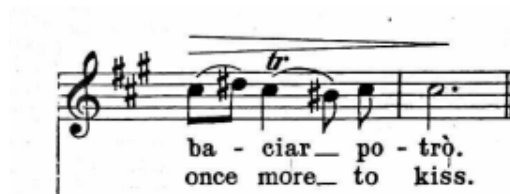
Primjer br. 1: prikaz klavirskog uvoda i početka pjevačke fraze

³ U glazbi, žanr koji glazbenim sredstvima sugerira prizore ili ozračja iz seoskoga života. Dio talijanskih kasnorenesansnih forma (intermediji i dr.) i ranobaroknih opera (npr. Dafne J. Perija i M. di Gagliana, Euridika J. Perija i G. Caccinija te Monteverdijev Orfej iz 1607) zapravo su glazbene pastorele. Talijanska glazbena pastorala proširila se tijekom XVII. i XVIII. stoljeća na Francusku, Španjolsku, Englesku i srednju Europu (Njemačka, Austrija, Češka, Poljska i dr.), a različite inačice njezina oblika skladali su, među ostalima, H. Schütz, J.-B. Lully, J. J. Fux, A. Caldara, G. F. Händel, J.-J. Rousseau i dr., pastorela. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. <https://enciklopedija.hr/clanak/pastorela> Pristupljeno 9.6.2024.

⁴ <https://www.sheetmusicplus.com/en/product/caldara-antonio-alma-del-core-aria-from-the-opera-la-costanza-in-amor-vince-l-inganno-arranged-21373254.html#:~:text=%22Alma%20del%20core%22%20is%20the.and%20piano%20by%20Sergei%20Pichugin> Pristupljeno: 9.6.2024.

⁵ Tempo di minuetto - talijanska glazbena fraza a tempo di menuetto naznaka je za izvođenje u stilu i tempu "menueta": sporo, graciozno i često u taktu 3/4 ili 6/8. <https://www.liveabout.com/a-tempo-di-menuetto-definition-2701934> Pristupljeno: 7.6.2024.

Fraze se moraju pjevati *legato* i „podržano“, tekst treba biti jasno izgovoren, a ataka tona mekana kako bi se zapjevi „odozgo“ što bolje pripremili i izveli. Dinamičke oznake moraju se poštivati kako bi se bolje prikazao karakter skladbe. Skladba ima i kratki B dio u kojem pjevač mora izmijeniti karakter iz veselog u nešto ozbiljniji zbog teksta koji u prijevodu glasi: „Bit ću zadovoljan, u svojoj mucu, kad bih samo mogao poljubiti te usne.“ Pjevač treba sukladno tekstu promijeniti emociju. Na odabranim riječima upisani su trileri⁶, a kako navodi Lhotka-Kalinski (1975:64): „Pjevački triler ostvaruje se samo kao pokret potresanja larinksa ili kao «trilerni udar», tj. brzo ponavljanje istog tona.“

Primjer br. 2: oznaka za triler iznad note cis2

⁶ „Triler“ predstavlja u glazbi, melodijski ukras koji nastaje brzim izmjenjivanjem osnovnoga tona s njegovom gornjom sekundom. Notacijski se najčešće označava slovima *tr.* triler. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/62308> Pristupljeno 7.6.2024.

3. Johann Sebastian Bach: *Blute nur, du liebes Herz*

3.1. Biografija i stvaralaštvo

Johann Sebastian Bach rođen je 1685. godine u Eisenachu, a umro u Leipzigu 1750. Prepisivanje djela velikih majstora bila je njegova škola koja mu je omogućila da uđe u bit njihove umjetnosti i otkrije tajne njihova stvaranja. S osamnaest godina stupio je kao violinist u kapelu Weimarskog kneza 1703., a 1714. imenovan je koncertnim majstorom Weimarskog orkestra. U Kothenu, u koji prelazi 1717., od njega traže komorna djela i djela za čembalo koja piše pretežito u didaktičke svrhe. Tu nastaju Brandenburški koncerti, suite, violinske sonate i mnoge klavirske kompozicije među kojima i prvi dio znamenite zbirke preludija i fuga *Das Wohltemperierte Klavier* i djela za orgulje (*Orgeluchlein*). Bachova vokalna djela neobično su značajna jer u njih ulaze novi elementi: tekst i riječ. Posebno mjesto među vokalnim djelima zauzimaju crkvene kantate, njih oko tristo. Uz kantate, Bachov rad na polju vokalne duhovne glazbe predstavljaju velika djela: pasije po Ivanu (izv. 1723) i Mateju (izv. 1729), veličanstvena misa u h-molu, *Božićni oratorij*, *Magnificat* i zbirka od šest opsežnih moteta (među njima je najpoznatiji *Jesu, meine Freude*). (Andreis, 1966: 233)

3.1.1. *Muka po Mateju* BWV 244

Muka po Mateju Johanna Sebastiana Bacha oratorij je koji uglazbljuje 26. i 27. poglavlje Evandjelja po Mateju iz njemačke luteranske Biblije. Ova poglavlja detaljno opisuju posljednje dane Kristova života, koje ovdje prepričavaju solo glasovi, dvostruki orkestar i dvostruki zbor. *Muka po Mateju* jedna je od dvije Bachove pasije koje su preživjele do danas. Druga je njegova ranija *Muka po Ivanu*. Dok izvorni tekst *Muke po Mateju* potječe iz Biblije, Bach se također oslanjao na suvremenu poeziju libretista Christiana Friedricha Henricija (u to vrijeme poznatog kao Picander) i uključio je 12 tradicionalnih korala kako bi oblikovao ono što je poznato kao *Velika muka*. Prvi put napisana i izvedena 1727., partitura kakvu danas poznajemo potječe iz revidiranih izdanja iz 1743.-1746. Izvedbe *Muke po Mateju* ponovno je oživio 1829. Felix Mendelssohn koji je, opisujući je kao „najveće od svih kršćanskih djela“, također potaknuo širu renesansu skladateljeve sakralne zvorske glazbe. U svojoj povijesti snimanja, interpretacije *Muke po Mateju* razlikuju se u smislu jezika, trajanja, veličine ansambla i instrumentacije,

između ostalih varijabli. *Muka po Mateju* najduža je od svih Bachovih djela. Iako se snimke razlikuju ovisno o tempu, većina izvedbi traje između dva i pol do tri sata.⁷

3.1.2. Tekst i prijevod skladbe *Blute nur, du liebes Herz*

Blute nur, du liebes Herz!	Krvvari ti ljubljeno srce!
Ach! ein Kind, das du erzogen,	Ah! Dijete koje podigoše,
Das an deiner Brust gesogen,	Koje je na tvojim grudima sisalo,
Droht den Pfleger zu ermorden,	Prijeti ubojstvo svoga spasitelja,
Denn es ist zur Schlange worden.	Budući da je postalo zmijom.

⁷<https://www.classical-music.com/articles/guide-js-bach-st-matthew-passion-best-recordings>
9.6.2024.

Pristupljeno:

3.2. Analiza skladbe *Blute nur, du liebes Herz*

Oratorijska arija *Blute nur, du liebes Herz* govori o Judinoj izdaji i boli koju je time prouzročio Isusu Kristu. Izvodi ju sopran uz dvije flaute, gudače te *basso continuo*.⁸ Arija je napisana u h-molu, 4/4 mjeri, a tempo je *andante*⁹. Prvih su 8 (osam) taktova preludij¹⁰ u kojem se iznosi „lajtmotiv“¹¹. Karakteristične su sinkope koje se javljaju u svakom drugom taktu i silazna sekvenca.

Primjer br. 2: sinkope i silazne sekvence

Arija se sastoji od dijelova: a b a. B dio završava s oznakom „Da Capo“ te se ponovo izvodi a dio do oznake „Fine“.

⁸ Basso continuo - generalbas (engl. *thoroughbass*, njem. *Generalbass*, franc. *basse continue*, tal. *basso continuo*), približno od 1600. uvriježeni pojam što označava basovsku dionicu koja je temelj skladbe ili podloga za akordijsku pratnju na instrumentu s tipkama. generalbas. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/generalbas> Pristupljeno 13.5.2024.

⁹ *andante* - (tal.: hodajući), u glazbi, oznaka za umjereno brz tempo, između brzoga i polaganoga, *andante*. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/andante> Pristupljeno 13.5.2024.

¹⁰ Preludij - u glazbi, uglavnom instrumentalni uvod u neko djelo. predigra. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/predigra> Pristupljeno 13.5.2024.

¹¹ lajtmotiv - (njem. *Leitmotiv*: vodeći motiv), glazbeni termin kojim se označava tema ili neka glazbena ideja koja kao sklop tonova predstavlja ili simbolizira neku osobu, predmet, mjesto, ideju, stanje duha ili nadnaravnu silu, lajtmotiv. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/lajtmotiv> Pristupljeno 13.5.2024.

Primjer br. 3: početak B dijela arije

Ariju je potrebno pjevati *legato* te stvoriti dojam nastavljanja glasa na klavirsku pratnju bez osjećaja iscjepkanosti. Prema Jerković (2019:147): „*Legato* (vezano pjevanje) smatra se osnovnim elementom vokalnog izražavanja i ujedno je najčešći oblik tonske artikulacije. Svi tonovi glazbene fraze, kao i svi slogovi teksta, izjednačeno i neprekinuto se povezuju, praktično slijevaju jedan u drugi.“ Tekst arije na njemačkom je jeziku te najprije treba biti pravilno iščitano i prevedeno kako bi ga pjevač mogao što točnije, jasnije i razumljivije artikulirati pri pjevanju. Kako navodi Jerković (2019: 42): „Iako se u praksi često koristi fraza „pjevaj kako govoriš“, u nastavnom radu treba ju shvatiti samo uvjetno i u svrhu poticanja prirodnog, jasnog izgovora. Artikulacija riječi mora pratiti i poticati melodijsku liniju tona, ni na koji način je ne smije ometati i prekidati.“ Kratke kolorature javljaju se na riječi „ermorden“ i „Schlange“ te je u njihovom izvođenju važna jasnoća tona i kontrola daha bez narušavanja melodijske linije. Prema Lhotka-Kalinskom (1975:63), pri pjevanju koloratura najveća pažnja mora biti posvećena ritmičkoj preciznosti te je iznimno važno ne pjevati ih direktno iz grla kako ne bi došlo do zamaranja larinksa i pogrešno reproduciranog zvuka.

so - gen, droht den Pflieger zu er - mor - den, denn

es ist zur Schlan - ge wor - den.

Edition Peters. 7644 Da Capo.

Primjer br. 4: kolorature na riječi „ermorden“ i „Schlange“ te oznaka „Da Capo“

4. Richard Strauss: *Du meines Herzens Krönelein* op. 21., br. 2

4.1. Biografija i stvaralaštvo

Richard Strauss njemački je skladatelj i dirigent rođen u Münchenu 1864. godine. Smatrali su ga čudom od djeteta te je rano dobio poduku iz kompozicije kod Friedricha Wilhelma Meyera. Nakon što je njegov talent zapazio F. von Bülow, razvio je dirigentsku karijeru najprije kao njegov pomoćnik, a zatim samostalno, kao dvorski i operni dirigent u Meiningenu, Weimaru, Münchenu te najvećim dijelom u Berlinu (1898.-1918.) i Beču. Međunarodni dirigentski uspjeh, poglavito na području opere, te skladateljska afirmacija simfonijskim pjesmama nastalima 1890-ih omogućili su mu da se, kao vodeći njemački skladatelj nakon R. Wagnera, ponajprije posveti skladanju velikoga broja opera. Nakon ranih komornih i orkestralnih skladbi pod utjecajem J. Brahmsa i solo pjesama (koje je skladao cijeli život), Strauss je osobito obilježio formu simfonijske pjesme u djelima *Don Juan* (1888.), *Smrt i preobraženje* (*Tod und Verklärung*, 1889.), *Vragolije Tilla Eulenspiegela* (*Till Eulenspiegel's Lustige Streiche*, 1895.) i *Don Quixote* (1897.). Pred kraj života vratio se instrumentalnoj, komornoj zvukovnosti u, za njega krajnje netipičnim, *Metamorfozama* za 23 gudaća instrumenta.¹²

4.1.1. Tekst i prijevod solo pjesme *Du meines Herzens Krönelein*, „Schliche Weisen“, op. 21., br. 2

Du meines Herzens Krönelein, du bist von Ti si, kruno moga srca, čisto zlato:
lautrem Golde:

Wenn andere daneben sein, dann bist du viel Ako su drugi u krivu, onda si mnogo bolji.
holde.

Die andern tun so gern gescheit, du bist gar Ostali se vole ponašati pametno, vi ste vrlo
sanft und stille; nježni i tihi;

Daß jedes Herz sich dein erfreut, dein Glück Da ti se svako srce raduje, to je tvoja sreća, a
ist's, nicht dein Wille. ne tvoja volja.

¹² Strauss, Richard. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013 – 2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/strauss-richard> Pristupljeno 11.2.2024.

Die andern suchen Lieb' und Gunst mit tausend falschen Worten,	Drugi traže ljubav i naklonost s tisuću lažnih riječi,
Du ohne Mund- und Augen-Kunst, bist wert an allen Orten.	Ti, bez umjetnosti usta i očiju, vrijedan si na svakom mjestu.
Du bist als wie die Ros' im Wald: sie weiß nichts von ihrer Blüte,	Ti si kao ruža u šumi: ona ne zna za svoj cvijet,
Doch jedem, der vorüberwallt, erfreut sie das Gemüte.	Ali oduševljava srca svakoga tko tuda prolazi.

4.2. Analiza solo pjesme *Du meines Herzens Krönelein*, „Schlichte Weisen“, op. 21., br. 2

Du meines Herzens Krönelein druga je po redu skladba u ciklusu „Schlichte Weisen“, Richarda Straussa, op. 21. Pisana je u 2/4 mjeri, tempo je *andante*¹³, a tonalitet je Ges-dur. Prokomponirana je i dvodijelnog je oblika. Melodijska linija ima karakterističan motiv silaznog rastavljenog trozvuka Ges-dura koji se javlja nekoliko puta.

Primjer br. 5: silazni rastavljeni trozvuk Ges-dura

Već u drugom taktu pjevač ima skok za oktavu (g1-g2) koji se mora izvesti što „mekše“ i lakše. Prema Lhotka-Kalinski (1975: 58, 59): „Visoki tonovi traže posebnu i složenu djelatnost vokalne muskulature koja je često neinervirana i slaba. Smještaj visokog tona treba biti uvijek usmjeren visoko u glavu te je naročito bitno naglasiti Carusovu izreku: „Najvažniji je ton ispred tona.“ Kada pjevač ne može u toku pjevanja otpjevati neki visoki ton, to je često posljedica zamora koji je nastao ispred neuspjelog visokog tona.“ Vrlo je važno pažljivo izgovarati njemački tekst i pravilno naglasiti svaku riječ, a tomu u ovoj skladbi pomažu dinamičke oznake. Skladatelj je također zanimljivo i logično postavio oznake za *crescendo* i *decrescendo* te se

¹³ Andante - (tal.: hodajući), u glazbi, oznaka za umjereno brz tempo, između brzoga i polaganoga, andante. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/andante> Pristupljeno 13.5.2024.

iznad riječi „stille“ koja u prijevodu znači „tišina“ nalazi oznaka za *decrescendo* što znači da je treba postepeno sve tiše pjevati do *piana*. Karakter skladbe je vrlo nježan, a ritamski zapis skladbe pridodaje i njenoj zaigranosti.

Primjer br. 6.: oznaka za *decrescendo* na riječi „stille“

Primjer br. 7: prikaz zanimljivog ritamskog zapisa koji stvara dojam razigranosti

U završetku skladbe ponovno se dva puta zaredom javlja rastavljeni trozvuk Ges-dura silazno. Pjevač mora pravilno, brzo i aktivno uzeti dah te se pripremiti za skok i ispjevavanje fraze na jednom dahu.

Primjer br. 8: rastavljeni trozvuk Ges-dura dva puta zaredom

4.3. Tekst i prijevod solo pjesme *Zueignung* 8 Gedichte aus „*Letzte Blätter*“, op. 10, br. 1

Ja, du weißt es, teure Seele,	Da, ti to znaš, draga dušo,
Daß ich fern von dir mich quäle, Liebe	Kako patim daleko od tebe,
macht die Herzen krank,	Ljubav srce čini bolesnim,
Habe Dank.	Hvala ti.
Einst hielt ich, der Freiheit Zecher,	Jednom sam ja, pijujući slobodno,
Hoch den Amethysten-Becher,	Držao čašu od ametista visoko,
Und du segnetest den Trank,	I ti si blagoslovio piće,
Habe Dank.	Hvala ti.
Und beschworst darin die Bösen,	I ti si prognao zle duhove iz njega,
Bis ich, was ich nie gewesen,	Tad sam ja, kao nikada do prije,
Heilig, heilig an's Herz dir sank,	Sveto, sveto potonuo na tvoje srce,
Habe Dank!	Hvala ti!

4.3.1. Analiza solo pjesme *Zueignung*, „8 Gedichte aus 'Letzte Blätter'“, op. 10, br. 1

Solo pjesma *Zueignung* Richarda Straussa jedna je od njegovih najpoznatijih skladbi, napisana 1885. godine kao dio zbirke „8 Gedichte aus 'Letzte Blätter'“, op. 10, koja sadrži osam pjesama na stihove njemačkog pjesnika Hermanna von Gilma zu Rosenegga. Skladana je za glas i klavir, a kasnije je često orkestrirana. Solo pjesma *Zueignung* poznata je bogatoj melodiji, emotivnoj ekspresivnosti i tehničkoj zahtjevnosti. Pjesma je napisana u C-duru, 4/4 (četveročetvrtinskoj) mjeri te je varirano-strofnog oblika. Nastup glavne teme u pjevačkoj frazi koja započinje rastavljenim akordom g1-c1-e2 jasno potvrđuje C-dur te se

od prve dobe treba pjevati svečano. Kroz cijelu skladbu pjevač mora zadržati kvalitetan *appoggio* uz jasno izgovoren njemački tekst. Kako piše Jerković (2019:121, prema Cvejić i Cvejić, 2009:84): „Cilj *appoggia* upravo je svjesna i cjelovita raspodjela izdisajne zračne struje (daha) i usklađivanje njene količine s funkcijom grkljana, a u zavisnosti od vokalne potrebe“. Tehnički najzahtjevniji dio skladbe skok je na ton a2 uz *crescendo* do dinamike *ff*. Fraza „was ich nie gewesen“ vodi nas i priprema na skok od čiste kvarte uzlazno e2-a2, a pri vježbanju ga se može pjevati bez prethodne fraze te izvježbavati samo pomak e2-a2 bez uzimanja zraka.

Moderato

Ja, du weisst es

teu - re See - le. dass ich fern von dir - mich quä - le,

Primjer br. 6: početak skladbe i rastavljeni akord g1-c2-e2

was ich nie ge-we - sen, hei - lig. hei - lig

Primjer br. 7: vrhunac skladbe na tonu a2

5. Josip Hatze: *Suzi*

5.1. Biografija i stvaralaštvo

Josip Hatze hrvatski je skladatelj rođen u Splitu 1879. godine. 1902. godine završava studij kompozicije u klasi P. Mascagnija na Konzervatoriju „Gioachino Rossini“ u Pesaru. Ujesen 1943. otišao u zbjeg na Šoltu, Hvar, Vis, južnu Italiju i egipatski El Shatt, gdje je osnovao i vodio veliki mješoviti zbor s kojim je u 17 mjeseci izbjeglištva održao više od 150 koncerata. U Split se vratio početkom ljeta 1945. Hatzeov ukupni glazbeni opus, u kojem potpuno prevladavaju šezdesetak solo pjesama, dvije opere i zborna djela, sav je u znaku vokalne izražajnosti s težištem na melodiji. Ta vokalnost počiva ponajprije na tradiciji talijanskog *belcanta* s kraja XIX. stoljeća, ali povremeno očituje i utjecaje njemačkog i slavenskog glazbenog romantizma te impresionističkoga zvukovnog kolorizma. Tvorac nekih od najljepših i najpopularnijih stranica hrvatske vokalne lirike (*Kad mladica umreti, Majka, Ti, Moja sudba, Suzi, Rob, Večernje zvono, Jesen*) te prve i jedine hrvatske verističke opere (*Povratak*, 1911.). Hatze je autentičnost izraza unutar najstrože tradicije temeljio isključivo na snazi vlastite glazbeničke intuicije i velike zanatske vještine najviših profesionalnih kriterija. Djelovao je i kao reproduktivni umjetnik i glazbeni pedagog.¹⁴

5.1.1. Tekst solo pjesme *Suzi*

Tiho suzu oko spušta,	Što bih da mi tebe nije,
Gorka suza k zemlji pada	Ja bih jadan brzo svenuo,
Oh padaj, padaj gorka suzo,	Oh, padaj suzo, žali nade
Oj, meleme moga jada.	Žali blago nesuđeno.

¹⁴ <https://www.enciklopedija.hr/clanak/hatze-josip> Pristupljeno 10.4.2024.

5.1.2. Analiza solo pjesme *Suzi*

Suzi je solo pjesma Josipa Hatzea vrlo patetičnog karaktera i zvuka. Napisana je u g-molu, 2/4 (dvočetvrtinskoj mjeri) te na početku stoji oznaka „triste” što u prijevodu znači „žalosno”. Počinje klavirskim uvodom od 3 takta koji iznosi dio melodijske fraze kojom pjevač započinje u četvrtom taktu. U prvoj pjevačkoj frazi stoji oznaka *p* (*piano*) i *legato*, što pridodaje spokojnom karakteru skladbe. Prema Cvejiću (1980:171): „*Legato (canto spanato)*, vezano pjevanje, je najčešći i najljepši oblik tonske artikulacije. U njemu su svi tonovi različite visine izjednačeni, slogovi se čisto i bez prekidanja čvrsto povezuju, slijevaju kao tonovi kod gudačkih instrumenata, bez vučenja po međutonovima s tona na ton.“ U šestom taktu iznad slogova „o“ (od riječi oko) te „spu“ (od glagola spušta) nalaze se oznake za *marcato*. Kako navodi Cvejić (1980.), *marcato* je način pjevanja pri kojem je svaki ton čvrsto atakiran, jasno artikuliran te kratko i dinamički snažno naglašen. Do vrhunca skladbe na tonu g² vode nas šesnaestinke iznad kojih stoji oznaka *tenuto* što je prema Cvejiću (1980.) produženo i naglašeno pjevanje tona. Prije vrhunca koji se ponavlja dvaput (u 11. i 27. taktu), pjevač treba otpustiti prethodnu notu te dovoljno brzo udahnuti i pripremiti visinu. Također, na visini g² stoji oznaka za način interpretacije *e appassionato* što pjevaču jasno govori da se treba pjevati zanosno i strastveno te oznaka za dinamiku *f* kako bi se upotpunio interpretativni dojam zanesenosti.

The image shows a musical score for the song "Suzi". It consists of two systems of music. The first system has a vocal line with lyrics "su - za o - ko spu - šta, Ger - ka" and a piano accompaniment. The second system has a vocal line with lyrics "su - za kze - mlji pa - - da. Oh! pa - daj" and a piano accompaniment. There are musical markings such as "stentato" and "f e appassionato" above the vocal lines. The piano accompaniment features a prominent bass line with a low G note (g²) that is held for a long duration, as indicated by the "tenuto" marking.

Primjer br. 7: oznake za *marcato* i *tenuto* te vrhunac skladbe na tonu g²

5.2. Josip Hatze: *Serenada*

5.2.1. Tekst solo pjesme *Serenada*

Kad uveče noći tajne,

Pozove me san,

Gledajući zvijezde sjajne, zaboravljam dan.

Tad se sjetim oka tvoga,

Kolika je moć,

Pa ti velim srce moje,

Laku, laku noć!

A kad taman oblak dođe

I pokrije svijet, onda tvoje

Kose crne, gledam svilo plet.

Onda mislim čedo moje,

Kad ćeš meni doć

Pa ti velim, uzdišući

Laku, laku noć!

5.2.2. Analiza solo pjesme *Serenada*

Serenada je solo pjesma ljubavnog karaktera skladana u Es-duru, mjera je 3/4 (tročetvrtinska) i tempo je *Andante appassionato* što nam govori da se treba pjevati polagano i sa strašću. Skladba je kako romantičnog tako i svečanog ugođaja što se čuje već u klavirskom uvodu te prvoj frazi koja započinje uzlaznom kvartom b1-es2 koja je karakteristična za ovu skladbu te se javlja još tri puta samo s drugim tekstom.

Primjer br. 7: prikaz karakterističnog skoka u skladbi za kvartu uzlazno b1-es2

Pjevač treba staviti naglasak na pravilan izgovor hrvatskog jezika te izjednačavanje vokala. Kako navodi Lhotka-Kalinski (1975:54): „Daljnja je prednost našeg jezika za pjevača u tome što on nema zatvorenih ni nazalnih vokala. Za sustav naših vokala rečeno je već da je jednostavan. Mi imamo, isto kao u talijanskom, samo pet osnovnih vokala (i, e, a, o, u), a njihov umjereno otvoreni (tzv. normalni) smještaj pogoduje razvitku pjevača. Sve nas ovo upućuje na zaključak da naš narod ima već u samom materinskom jeziku najbolje preduvjete da iz svoje sredine dade dobre pjevače.“ Također je vrlo bitno ispoštovati sve dinamičke oznake kako bi se uvjerljivije izvela skladba. U skladbi se nalaze dva vrhunca na tonovima g2 te ih je potrebno izvesti različito prema tekstu. Na prvom vrhuncu skok na g2 je odmah u dinamici *f* time dočaravajući osjećaj ljubavnog zanos i ushićenosti, dok je na drugom vrhuncu skok na g2 u *p* te ga se *crescendira* do *f* prikazujući time bliskost subjekta s riječju „uzdišući“. Pjesma se sastoji od kratkog B dijela koji se treba pjevati nešto pokretnije, no završiti ga vrlo „nježno“. Zadnja fraza ove solo pjesme mora se otpjevati vrlo dostojanstveno baš kao i sami početak.

Primjer br. 7: prikaz karakterističnog skoka u skladbi za kvartu uzlazno b1-es2

Primjer br. 8: prikaz kraja A dijela i početka B dijela skladbe

6. Sergej Rahmanjinov: „12 Romanci“, op. 21, br. 5 *Siren*

6.1. Biografija i stvaralaštvo

Sergej Vasiljevič Rahmanjinov ruski skladatelj, pijanist i dirigent rođen je u Onegu, 1. travnja 1873. Učio je klavir na Petrogradskom konzervatoriju, potom na Moskovskom konzervatoriju klavir (Nikolaj Sergejevič Zverev, Aleksandr Iljič Ziloti) i kompoziciju (S. I. Tanjejev, Anatolij Stepanovič Arenski). Pijanističku karijeru započeo je 1892., a 1897. debitirao je kao dirigent u privatnoj operi Save Ivanoviča Mamontova u Moskvi. U sezoni 1897./98. i 1899. gostovao je prvi put kao pijanist, dirigent i skladatelj u inozemstvu, u Londonu na koncertu Filharmonijskoga društva. Kao dirigent u Boljšoj teatru u Moskvi (1904.-1906.) osobitu je pozornost pridavao izvođenju ruskog opernog repertoara. Godine 1906.-1909. živio je u Dresdenu, a nakon turneje po SAD-u vratio se 1910. u Rusiju, gdje je vodio Filharmonijske koncerte (1911.-1913.), surađivao u Ruskom glazbenom društvu i u Ruskom glazbenom izdavačkom poduzeću, te priređivao koncerte po Rusiji i europskim središtima. Nakon izbijanja Listopadske revolucije napustio je Rusiju, živio u skandinavskim zemljama i Parizu, a 1918. nastanio se u SAD-u i ostvario karijeru pijanističkoga virtuozu. Kao pijanist i dirigent izvanredne sposobnosti glazbenog memoriranja, Rahmanjinov je inzistirao na tehnički krajnje doradoj i izražajno suptilnoj interpretaciji. Njegov skladateljski opus od stotinjak djela zasnovan je na romantičkoj tradiciji, izrazito lirskog obilježja, a najuspjelija su djela iz područja klavirske glazbe i solo popijevke. Drugi (1900.-1901.) i Treći klavirski koncert (1909.), te *Rapsodija na Paganinijevu temu* (1934.) među najpopularnijim su i najčešće izvođenim djelima klavirskog koncertnog repertoara.¹⁵

¹⁵ Rahmanjinov, Sergej Vasiljevič. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024.. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/rahmanjinov-sergej-vasiljevic> Pristupljeno 30.5.2024

6.1.1. Tekst i prijevod solo pjesme *Siren*

Poutru, na zare,	Ujutro, u zoru,
Po rasistoj trave,	Kroz rosnu travu,
Ya pajdu svezhym utrom dyshat’;	Hodat ću, udišući svježinu jutra,
I v dushystuyu ten’,	I do mirisnog hlada,
Gde tesnitsya siren’,	Gdje se gomilaju jorgovani,
Ya pojdu svoyo shchast’ye iskat’...	Ići ću u potragu za srećom...
V zhizni shchast’ye odno	U životu postoji samo jedna sreća
Mne najti suzhdeno,	Koju mi je suđeno pronaći,
I to shchast’ye v sireni zhyvyot;	I ta sreća stanuje u jorgovanu;
Na zelyonykh vetvyakh,	Na njihovim zelenim granama,
Na dushistykh kistyakh	U svojim mirisnim grozdovima
Moyo bednoe shchast’ye tsvetyot...	Moja jadna sreća cvjeta...

6.2. Analiza solo pjesme *Siren*

Solo pjesma *Siren* skladana je u As-duru, mjera je 9/4 (devetčetrvrtinska), a tempo je *Allegretto*. Skladba započinje klavirskim uvodom od osminki koje nas uvode u eteričnost skladbe te se glas nastavlja na njih na zadnje dvije dobe prvog takta. Prve dvije fraze trebaju se otpjevati vrlo mirno kako bi se odmah stvorila atmosfera kod slušatelja, a na samom početku pjevačke fraze stoji oznaka *sempre tranquillo* („uvijek mirno“).

The image shows a musical score for a vocal piece. The top staff is labeled 'Canto.' and the bottom two staves are labeled 'Piano.'. The tempo is marked 'Allegretto.' and the mood is 'sempre tranquillo'. The key signature has two flats (B-flat and E-flat) and the time signature is 4/4. The vocal line has lyrics in Russian and English: 'По ур - ру, на са - пи, / At the red of the dawn,'. The piano accompaniment starts with a piano (*p*) dynamic and features a steady eighth-note pattern in the right hand.

Primjer br. 9: početak skladbe

Veliki *legato* mora biti prisutan tijekom cijele skladbe te je potrebno pjevati „preko“ pauza kako bi se što bolje stvorio dojam neprekinute cjeline. Tijekom skladbe javljaju se dinamičke oznake od *pp* do *f* koje se trebaju pravilno izvesti ako pjevač želi što uspješnije prenijeti eteričnost skladbe i graditi atmosferu od početka do samoga vrhunca i kraja skladbe. Kako je skladba na ruskom jeziku, sastoji se od puno konsonanata pa je zadržati *legato* često veliki izazov za pjevača. Načini vježbanja mogu biti npr. pjevanje cijele fraze na jedan vokal ili na vokale riječi skladbe, ali pritom izostavljajući konsonante. Lhotka-Kalinski (1975:49) navodi kako se konsonanti nekog sloga izgovaraju na onoj visini na kojoj se pjeva njihov vokal. Izgovor vokala mora pasti točno na određenu dobu, a konsonanti ispred ili iza pjevanog vokala izgovaraju se na intonaciji sloga, odnosno jednosložne riječi, kome pripadaju.

The image shows a musical score for a vocal piece. The top staff is labeled 'Canto.' and the bottom two staves are labeled 'Piano.'. The key signature has two flats (B-flat and E-flat) and the time signature is 4/4. The vocal line has lyrics in Russian and English: 'стяхъ Мо - - е бѣд - но - е сча - - - стье цвѣ - / screen- There my one poor lost joy - - - breaks in'. The piano accompaniment features a steady eighth-note pattern in the right hand and a bass line in the left hand. Dynamics include *f* and *dim.*.

Primjer br. 10: prikaz vrhunca skladbe

7. Sergej Rahmanjinov: „12 Romanci“, Op. 12, br. 7 *Zdes' khorosho*

7.1. Tekst i prijevod solo pjesme *Zdes' khorosho*

Zdes' khorosho...	Kako je lijepo ovo mjesto...
Vzgljani, vdali	Pogledaj, u daljini
Ognjom gorit reka;	Rijeka je u plamenu;
Cvetnym kovrom luga legli,	Livade su poput blistavog tepiha,
Belejut oblaka.	I oblaci su bijeli.
Zdes' net ljudej... Zdes' tishina...	Ovdje nema ljudi... ovdje tišina vlada...
Zdes' tol'ko Bog da ja.	Ovdje smo samo Bog i ja.
Cvety, da staraja sosna,	I cvijeće i stari bor,
Da ty, mechta moja!	I ti, moj sne!

7.1.1. Analiza solo pjesme *Zdes' khorosho*

Zdes' khorosho skladana je u A-duru, mjera je 4/4 (četveročetvrtinska), a tempo je *Moderato*¹⁶. Počinje kratkim klavirskim uvodom u triolama koje nas dovode do zanosnog početka pjevačke linije koja započinje riječima *Zdes' khorosho*. Pjevač najprije mora vrlo dobro iščitati ruski tekst te vježbati izgovaranje istog polagano u ritmu jer se u početku javlja poliritmija s klavirskom pratnjom. Prijevod teksta je također iznimno bitan kako bi pjevač u potpunosti prenio emociju na slušatelje, unatoč tomu što možda ne razumiju značenje teksta. Prema Lhotka-Kalinskom (1975:7): „Dah i emocija također su nerazdruživo spojeni, pa sigurno nije samo slučaj da riječ »inspirirati«, što znači udahnuti, služi kao sinonim za pojam »nadahnuti«. I u našem jeziku riječ »dah« čini korijen imenice »nadahnuće«. I doista, emisijom daha pjevač daje pjevanoj riječi i svoj duh. Dahom dakle prenosimo svoje emocije.“

¹⁶ moderato (tal. umjereno), naziv za srednje brzo (između allegra i andantea) izvođenje skladbe, <https://proleksis.lzmk.hr/36145/> Pristupljeno: 4.6.2024.

Primjer br. 11: početak skladbe

Dinamičke oznake u ovoj skladbi kreću se od *p* do *pp* uz oznake za *crescendo*¹⁷ i *decrescendo*¹⁸ u nekim frazama. Tehnički izazov ove skladbe je posebno na samom vrhuncu u 14. taktu gdje pjevač mora zapjevati ton h2 u dinamici *pp* te uz oznaku *tenuto*¹⁹. Taj ton potrebno je vrlo dobro pripremiti te ga zapjevati „mekano“, a kako navodi Jerković (2019:125): „Svakom zapjevu prethodi pripremna napetost, a glasiljke se dovode u predfonatorni položaj. Pri mekom zapjevu ton nastaje postupnim povećanjem subglotičnog tlaka i balansiranim radom fonatornih organa.“

Primjer br. 12: vrhunac skladbe na tonu h2 u dinamici *pp*

¹⁷ *crescendo* (tal.: rastući), glazbena oznaka za postupno pojačavanje tona, *crescendo*. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/crescendo> Pristupljeno 6.6.2024.

¹⁸ *decrescendo* (*diminuendo*), oznaka je za postupno stišavanje tona, *crescendo*. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/crescendo> Pristupljeno 6.6.2024.

¹⁹ *Tenuto- glazb.* oznaka na partituri koja zahtijeva da se tonovi izdrže u svojoj punoj ritmičkoj vrijednosti do kraja (odnosi se na trajanje i na intenzitet), https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=f19mXhF6&keyword=tenuto Pristupljeno 6.6.2024.

8. Wolfgang Amadeus Mozart: *Giunse alfin il momento... Deh vieni, non tardar*, recitativ i arija Susanne iz opere *Le nozze di Figaro*

8.1. Biografija i stvaralaštvo

Wolfgang Amadeus Mozart rodio se u Salzburgu 1756. godine. Otac Leopold bio je violinist, potom koncertni majstor te dvorski skladatelj. Godine 1762. započinje Mozartovo razdoblje turneja, nemirna života, ali mu takav život ujedno donosi i slavu. Nakon europske turneje u Salzburgu i Beču nastaju Mozartova veća djela vokalnog karaktera (oratorijska, scenska: igrokaz *Bastien i Bastiena*, 1768.). Sa samo dvanaest godina W. A. Mozart postaje koncertnim majstorom nadbiskupova orkestra (Andreis, 1951). Prvi samostalni pijanistički nastup u Beču 1782. obilježio je početak njegova doživotnoga djelovanja u habsburškoj carskoj prijestolnici. Njegovo je najznačajnije djelo toga razdoblja Singspiel (komična opera na njemački tekst s govorenim dijalozima i pjevanim arijama), *Otmica iz saraja (Die Entführung aus dem Serail)*, izvedena 1782. s velikim uspjehom. Ubrzo nakon premijere oženio se Constanzom Weber. Razdoblje 1784.-1788. bilo je najuspješnije: uz skladanje (klavirski koncerti, komorne skladbe, arije) često je nastupao, ili na javnim koncertima ili u plemićkim salonima, te privatno podučavao; bečki su nakladnici redovito tiskali njegova djela, a tada je započeo uspješnu suradnju s libretistom L. Da Ponteom, koja je 1786. rezultirala izvedbom opere buffe *Figarov pir (Le nozze di Figaro)* u Beču, a ubrzo s velikim uspjehom i u Pragu. Po narudžbi praške Opere godinu dana poslije praižvedena je opera *Don Giovanni*. Nakon očeve smrti (1787.), zahvaljujući nemaru vezanom uz financije, unatoč stalnomu prihodu od posla dvorskoga komornoga glazbenika (od 1788.), započinje nestabilno razdoblje, koje se očituje u čestim selidbama, dugovima, nezadovoljstvu povremenim slabijim uspjesima, a u kojem su mu pomagali mnogi prijatelji i ljubitelji glazbe, poput mecene Gottfrieda van Swietena. Ipak, posljednje su mu godine bile uspješne: zadnja turneja 1789. (po Njemačkoj), te izvedbe opere *Buffe Così fan tutte* (1790.) i posljednje opere *Titovo milosrđe (La clemenza di Tito)* za prašku krunidbu Leopolda II. (1791.). Povremeno je skladao i za susrete masonske lože, kojoj se priključio 1784. Neke masonske ideale izrazio je u Singspielu *Čarobna frula (Die Zauberflöte)*, koju je praižvela glumačka družina Emanuela Schickanедера 1791. Ubrzo je dobio narudžbu grofa Walsegga da sklada *Requiem* za njegovu nedavno preminulu suprugu, no prije završetka djela shrvala ga je bolest. Prema njegovim skicama misu je dovršio F. X. Süssmayr.²⁰

²⁰ Mozart, Wolfgang Amadeus. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/mozart-wolfgang-amadeus> Pristupljeno 27.5.2024.

8.1.1. Sadržaj opere *Le nozze di Figaro*

PRVI ČIN:

Susanna, grofičina sobarica i grofov brijač Figaro tek što se nisu vjenčali. Određena im je soba između odaja grofova para. Figaro ljutit u mislima izaziva grofa: „Usuđuje li se gospodin grof zaplesati, neka samo kaže, ja ću mu zasvirati!“ To je prva velika Figarova arija. Ostavši sama, Susanna prima posjet, mladog paža Cherubina, koji je zaljubljen u sve žene, a posebno u svoju kumu, groficu Rosinu. Cherubino se tuži kako ga je dan ranije grof iznenadio pri udvaranju vrtlarovoj kćerki Barbarini i kako će ga sada kazniti. Od Susanne paž otima vrpcu njezine gospodarice, a Susanni za odštetu predaje svoju novu pjesmu. Pred vratima se začuje grofov glas i paž se skriva iza naslonjača. Grof napastuje Susannu i želi s njom dogovoriti ljubavni sastanak noću u vrtu dvorca. Tek što je Susanna prekrila paža nekim zastorom, ulazi don Basilio i počinje ogovarati Susannu, grofa, ali i paža i groficu. Na njegovu primjedbu: „Govorim samo ono što svi govore“, grof uzbuđeno izlazi iz svog skrovišta. Oni nastavljaju s ogovaranjem paža i grof priča kako ga je iznenadio kod vrtlarove kćerke. Pričajući to, on otkriva naslonjač i otkriva skrivenog Cherubina. Nakon grofova odlaska Figaro ironičnom pjesmom opisuje Cherubinu prednosti vojničkog života u kojemu će slavu dijeliti s krvlju, glađu i prijavštinom.

DRUGI ČIN:

U svojoj sobi grofica Rosina tužno razmišlja o nevjeri svog muža. Figaro je podmetnuo grofu pismo koje optužuje groficu da će te noći imati tajni ljubavni sastanak, Susanna međutim, mora namamiti grofa u vrt, gdje će ga umjesto nje dočekati u djevojku preobučeni Cherubino. Dolazi i Cherubino oprostiti se od grofice, pjeva svoju pjesmu Susanni te ga oblače u ženske haljine, ali ih iznenađuje grofovo kucanje na vrata. Cherubino bježi u grofičin budoar, Susanna se skriva iza zastora, dok je Figaro već ranije izišao. Grof sumnjičavo ulazi u sobu i pokazuje grofici Figarovo anonimno pismo, iz druge sobe čuje se pad stolice, no vrata su zaključana, a grofica odbija mužu predati ključ. Bijesan, grof planira razvaliti vrata i vodi sa sobom groficu, zaključavši cijeli apartman. Susanna se za to vrijeme skriva u budoaru, a paž iskače kroz prozor u vrt. Grof se vraća te mu grofica priznaje da je u budoaru Cherubino, a na njihovo iznenađenje iz budoara izlazi Susanna. Grofica odaje i Figara kao autora anonimnog pisma te u to nailazi sam Figaro koji tvrdi kako ne zna ništa o pismu. Upravo kada je nagovorio grofa da prisustvuje njegovom vjenčanju sa Susannom, ulazi stari vrtlar Antonio i ogročeno pokazuje polomljeno cvijeće koje je uništio upravo Figaro, skočivši kroz prozor grofičine sobe. Na kraju se pojavljuje

stara dvorkinja Marcellina s Basiliom i seviljskim liječnikom don Bartolom, čija je grofica nekoć bila štićenica. Marcellina tuži Figara zbog neodržanog ženidbenog obećanja, svjedoci su joj Basilio i Bartollo, koji se time osvećuju Figaru.

TREĆI ČIN:

Prije suđenja Figaru, Susanna oecaje grofu ispunjenje njegovih ljubavnih željaa, ako izvuče Figara iz neprilike. Grof je radostan, ali tek kratko vrijeme, jer slučajno dočuje Susanninu napomenun Figaru da je proces već dobiven te shvaća da mu se opet sprema podvala. Sastaje se sud koji Figara proglašava krivim. No tijekom natezanja otkriva se da je Figaro nezakonito dijete stare Marcelline i doktora Bartolla koje je ukradeno u povojima! Grofica odlučuje da umjesto Susanne noću u vrtu iznenadi grofa. One zajedno sastavljaju Susannino pismo grofu i zatvaraju ga iglom, koju grof, u znak potvrde, treba vratiti Susanni. Dolaze seoske djevojke na poklon grofici; među njima bude otkriven u djevojku preodjeveni Cherubino kojega, međutim, vrtlareva kćer Barbarina izmoli od grofa sebi za zaručnika. Kada se napokon dva para nađu pred grofom traže dozvolu za vjenčanje (drugi par su Marcellina i Bartollo), Susanna spretno gurne grofu svoj ljubavni poziv.

ČETVRTI ČIN:

Barbarina mora po grofovoj zapovijedi vratiti iglu Susanni, no ona je gubi i traži u mraku. Pritom je susreće Figaro, kome ona sve naivno ispriča. Figaro je vidio, kad je grof potajno otvoio nečije pismo i shaća da će biti okrutno prevaren.

Promjena: U vrtu dvorca napokon se odvija klupko tog ludog dana. Figaro prirepma svjedoke za zasjedu. Zatim dolazi grofica, preodjevena u Susannu. Približava joj se Cherubino, no među njima se nađe i grof, koji prima Cherubinov poljubac. On ga vraća pljuskom, ali ta pogađa Figara koji se u mraku prikrao. Grof udvara navodnoj Susanni, daruje joj prsten, ali ga u daljnjim namjerama prekida Figaro. Lažna Susanna nestaje u vrtnom perivoju, grof se povlači na drugu stranu. Sada nastupa lažna grofica, Susanna. Figaro joj prilazi da bi se potužio na grofov postupak, ali brzo otkriva tko se nalai pred njim. On veselo glumi dalje, hineći udvaranje grofici, našto mu Susanna ogorčeno prilijepi pljusku. Figaro brzo ukloni njezino razočarenje, no

pred nadošlim grofom oni dalje igraju komediju udvaranja Figaro – grofica. Grof ih hvata i izbezumljen zove svjedoke. Kad se svi okupe, pružena svetiljka otkriva u grofičinim haljinama Susannu. Sada iz paviljona izlazi grofica i rof je naposljetku onaj koji mora moliti ispriku. Opera završava duhovitim ansamblom jedanaest solističkih dionica.²¹

8.1.2. Tekst i prijevod recitativa i arije *Giunse alfin il momento... Deh vieni, non tardar*

Giunse alfin il momento	Napokon dolazi trenutak
Che godrò senza affanno	Kada se, bez rezerve, mogu radovati
In braccio all'idol mio!	U naručju moga ljubavnika!
Timide cure, uscite dal mio petto,	Strašna brigo, odlazi iz mog srca,
A turbar non venite il mio diletto!	I ne uznemiravaj moju radost.
Oh, come par che all'amoroso foco	Oh, kakvo je ovo mjesto,
L'amenità del loco,	Gdje vatra ljubavi odjekuje
La terra e il ciel risponda!	zemljom i nebom visokim!
Come la notte i furti miei seconda!	Kako noć odgovara mojoj lukavosti!
Deh, vieni, non tardar, o gioia bella,	Dođi, ne oklijevaj, o lijepa moja,
Vieni ove amore per goder t'appella.	Dođi gdje te ljubav na radost zove,
Finché non splende in ciel notturna face	Dok noćna baklja na nebu ne sja,
Finché l'aria è ancor bruna e il mondo tace.	Dok je zrak još mračan i svijet tih.
Qui mormora il ruscel, qui scherza l'aura,	Ovdje žubori potok, ovdje se igra povjetarac,

²¹ N. Turkalj, *125 Opera*, 1997:193,194,195

Che dolce sussurro il cor ristaura;	Što osvježava srce svojim slatkim šapatima.
Qui ridono i fioretti, e l'erba è fresca:	Ovdje se cvijeće smiješi i trava je svježja;
Ai piaceri d'amor qui tutto adescia.	Ovdje sve poziva na ljubavne užitke.
Vieni, ben mio: tra queste piante ascose	Dođi, najdraži moj, među ovo zaštićeno drveće
Vieni, vieni!	Dođi, dođi!
Ti vo' la fronte incoronar di rose.	I okitit ću ti čelo ružama.

8.2. Analiza recitativa i arije *Giunse alfin il momento... Deh vieni, non tardar*

Recitativ započinje u C-duru i 4/4 (četveročetvrtinskoj) mjeri te klavirskim uvodom od 4 takta. Kako je ovo „secco recitativ“ (suhi recitativ), pratnja je vrlo jednostavna, najčešće samo u akordima, a pjevač ga treba izvoditi jednostavno i pokretno prema tekstu. Važno je unaprijed dobro smisliti fraze recitativa kako bi zvučale prirodno i tečno te ih „ispričati“ slušateljima, no uz veliki *legato*. Kako navodi Lhotka-Kalinski (1975:66): „Bitna je značajka recitativa da se on, po načinu izvedbe, nalazi nekako u sredini između pjevane i obične govorene riječi.“ Također, Lhotka-Kalinski (1975:67) u svom priručniku „Umjetnost pjevanja“, uzima upravo recitativ *Giunse alfin il momento* kao primjer za izvođenje zaostajalica: „Ako uočimo činjenicu da zaostajalica dolazi samo na naglašeni dio mjere, te da se sa slijedećim onom izvodi uvijek u *legatu*, onda nam mora biti jasno da svaka zaostajalica omekšava frazu te da je čini nježnom i lirskom.“

Primjer br. 13 : zaostajalice u recitativu označene plusom (+)

Arija započinje u F-duru klavirskim uvodom koji iznosi melodijsku liniju koja se nalazi i u glasu. Mjera je 6/8 (šesteroosminska), a tempo je *andante*²². Na prvom mjestu pri izvođenju arije je veliki *legato*, pjevačica mora vezati fraze i vokale te pri tom imati stalnu struju zraka bez popuštanja. Fraziranje i dugački aktivan dah te *appoggio* vrlo su bitni pri pjevanju ove arije za jasno i logično pjevanje melodijske linije. Pjevačica mora dobro rasporediti dah kako bi imala „snage“ ispjevati svaku riječ do kraja te na podržanom dahu. Prema Jerkoviću (2019:119, prema Cvejić, 1980.): „Svjesno upravljanje procesima disanja osnova je kvalitetnog pjevanja. To je ujedno i jedan od prvih zadataka u vokalnom obrazovanju, usmjeren osvještavanju i razvijanju vitalnog ljudskog disanja u pravcu dinamičnog procesa prilagođenog tehnici pjevanja.“ Pjevačica prije svake fraze mora uzeti kontrolirani i kvalitetni udah, kako navodi Jerković (2019:120): „Dinamično, pjevačko disanje ima specifična načela pa su faze i njihova trajanja donekle izmijenjeni: dublji i brži način udisaja, faza zadržavanja zraka te usporeni, kontrolirani proces izdisaja. Te tri faze čine jednu respiracijsku sekvencu u pjevanju i one trebaju udovoljiti osnovnim tehničkim potrebama pjevača: osigurati adekvatnu količinu zraka, zadržkom zraka pripremiti zapjev ili ataku tona te ekonomiziranjem izdisajne struje zraka regulirati pjevačku frazu.“

6
Sop.
Deh vle - ni non tar - dar, oh gio - ia bel - la,
Ach, komm doch, zau - dre nicht, er - sehn - te Freu - de,

Primjer br. 14: početak arije

38
Sop.
vle - ni, li vo' le fron - te in - sa ro - nar di ro -
komm doch! Ich will mit Ro - sen krän - zen dein Haar mit Ro -

Primjer br.15: uzlazna fraza s najvišim tonom arije

²² *andante* (tal.: hodajući), u glazbi, oznaka za umjereno brz tempo, između brzoga i polaganoga, *andante*. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/andante>, Pristupljeno 30.5.2024.

9. Antonin Dvořák, *Měsíčku na nebi hlubokém*, arija Rusalke iz opere *Rusalka*

9.1. Biografija i stvaralaštvo

Antonin Dvořák rodio se 1841. godine te je 1857. upisao orguljašku školu u Pragu, koju je dvije godine kasnije završio. U umjetnički život Praga teško se probijao pa je tek s 32 godine prvi put privukao pažnju na sebe nakon izvedbe rodoljubne *Himne* za zbor i orkestar, op. 30. Neobično značajan događaj u razvoju Dvořákovu umjetničke karijere bio je dobitak austrijske državne nagrade utemeljene 1863. (nagrada za „mlade i siromašne slikare, kipare i muzičare“). Radovi koje je poslao komisiji (među njima i simfoniju u Es-duru) govorili su za njega više od preporuka te su članovi komisije smjesta uočili iznimnu nadarenost. Među članovima komisije nalazio se i Johannes Brahms koji se zauzeo za Dvořáka te mu našao stalnog izdavača, čuvenog Simrocka koji je 1878. objavio popularne Dvořákovu dvopjeve za sopran i alt pod nazivom *Zvuci iz Moravske* i time privukao pažnju njemačke muzičke javnosti. S vremenom započinje i svoju dirigentsku karijeru te 1891. počinje i nastavničku djelatnost kao profesor praškog konzervatorija, no već je iduće godine privremeno prekida zbog vođenja Narodnog konzervatorija u New Yorku. Od 1870. do 1903. napisao je deset opera među kojima su najuspješnije *Jakobinac* (1888.), *Vrag i Katja* (1899.) i osobito *Rusalka*. Na području solo-pjesme Dvořák je komponirao oko pedeset popjevaka, među njima čuvene *Ciganske pjesme* (1880.) i *Biblijske pjesme* (1894.). (Andreis, 1966:570)

9.1.1. Sadržaj opere *Rusalka*

PRVI ČIN:

Na obali šumskog jezera vodene vile vode ponoćno kolo, obigravajući oko starog Vodenjaka, sa strane sanjari mala vila Rusalka. Obuzima je čežnja da postane ljudskim bićem, nakon što se zaljubila u mladog Princa, koji se ponekad kupa u jezeru i ne sluti da ga nevidljiva Rusalka grli u krilu hladnog vala. Rusalka se tuži mjesecu i traži savjet od Vodenjaka, no on je odgovara od tih misli. Pomaže joj stara vještica Ježibaba: daje joj ljudski lik, ali joj ne može dati ni ljudsku toplinu ni govor. Tako ujutro Rusalka dočeka princa pokraj jezera, u liku prekrasne djevojke duge zlatne kose, ali hladne i nijeme. Princ se usprkos tome zaljubljuje u Rusalku te ju povede sa sobom u dvor.

DRUGI ČIN:

Princ priprema vjenčanje s Rusalkom, koju još uvijek ljubi iako ga zbunjuju hladnoća njezina zagrljaja i poljupca te njezina nijema usta. Dvorom se šire govorkanja da je Rusalka začarala Princa. U goste dolazi strana kneginja i uspijeva smućenog Princa pridobiti za sebe. On iznevjeri Rusalku i odbija je od sebe. Tužna, ona se u gradskom ribnjaku povjerava starom Vodenjaku, koji je vodi natrag u njen vilinski svijet, gdje će odsad moći biti samo tužna sjena.

TREĆI ČIN:

Rusalka još uvijek voli nevjernog Princa i ne prima otkupljenje pomoću njegove smrti, koje joj nudi Ježibaba. Princ je bolestan, i s obzirom na to da njegovi ljudi ne dobivaju lijek od vještice, on se vođen ponovnom čežnjom, sam vraća u šumu da bi našao Rusalku. Ona ga izbjegava, jer zna da bi mu njezin poljubac donio smrt; no Princ je uvjerava u svoju ljubav, a ona popusti svojim osjećajima i grli voljenog čovjeka koji u tom trenutku umire u hladnom naručju vodene vile.²³

9.1.2. Tekst i prijevod arije *Měsíčku na nebi hlubokém*

Měsíčku na nebi hlubokém,	Mjeseče na nebu visoko,
světlo tvé daleko vidí,	Daleko se tvoje svjetlo vidí,
po světě bloudíš širokém,	Lutaš po cijelome svijetu,
diváš se v příbytky lidí.	I gledáš u sudbine ljudi.
Měsíčku, postůj chvíli,	Mjeseče, přičekaj barem trenutak,
řekni mi, řekni, kde je můj milý!	Reci mi, reci, gdje je moj mili!
Řekni mu, stříbrný měsíčku,	Reci mu, srebrni mjeseče,

²³ N. Turkalj, 125 *Opera*, 1997:100

mé že jej objímá rámč,	Da ga moje ruke grle,
aby si alespoň chvíličku	Nek' uživa barem na nekoliko trenutaka,
vzpomenul ve snění na mě.	Nek' me se sjeti u snu.
Zasvit' mu do daleka, zasvit' mu,	Zasvijetli mu izdaleka, zasvijetli,
řekni mu, řekni, kdo tu naň čeká!	Reci mu, reci, tko na njega čeka!
O mně-li duše lidská sní,	Ako me ova ljudska duša uistinu sanja,
af se tou vzpomínkou vzbudí!	Neka se s tim sjećanjem probudi!
Měsíčku, nezhasni, nezhasni!	Mjeseče, nemoj nestati, nemoj nestati!
Měsíčku, nezhasni!	Mjeseče, nemoj nestati!

9.1.3. Analiza arije *Měsíčku na nebi hlubokém*

Arija je skladana u Ges-duru, mjera je 3/8 (troosminska), tempo je *Larghetto*²⁴ te počinje dugim klavirskim uvodom koji traje 22 takta. Prvi je zadatak u radu na skladbi jasno iščitavanje i izgovaranje češkog jezika na kojemu je napisana skladba. Pjevačica u 23. taktu započinje frazom „Měsíčku na nebi hlubokém“ u kojoj se obraća mjesecu te neprekidnim *legatom*, ali i vrlo jasnim izgovorom treba slušateljima stvoriti sliku i atmosferu čežnje, tuge, ali i nade. Pjevačke fraze ove arije su duge te zahtijevaju dobru kontrolu daha i održavanje *appoggia* kao i maksimalno vezanje vokala preko konsonanata. Pri vježbanju navedenog mogu se pjevati samo vokali riječi bez izgovora konsonanata kako bi se postigla neprekidna *legato* linija te vođenje fraza na ispuštanje zraka kroz konsonante „ts“ da bi se pravilno rasporedila struja zraka. Kako navodi Špiler (1972:56): „Dobro uvježbana tehnika disanja omogućava pjevaču dovoljnu količinu zraka, raspoređivanje tereta rada mišića na sve mišićne grupe te formiranje *appoggia*, bez čega pjevani ton ne može postići svoje kvalitete, što se postiže upravo kosto-abdominalnim načinom disanja.“ U dijelovima arije kada se Rusalka izravno obraća mjesecu

²⁴ *Larghetto* - glazb. oznaka za umjereno polagani tempo, https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=e1ZhUBk%3D&keyword=larghetto Pristupljeno: 3.6.2023.

frazama „Měsíčku, postůj chvíli, řekni mi, řekni, kde je můj milý!“ te „Zasvit' mu do daleka, zasvit' mu, řekni mu, řekni, kdo tu naň čeká!“ charakteristični su skokovi od oktave (ges1 - ges2) koji se moraju izvesti precizno uz zadržavanje dubokog oslonca (*appoggia*) kako ne bi bili ispjevani „tanko“.

Primjer br. 16: prikaz karakterističnog skoka za oktavu (ges1-ges2)

Lhotka-Kalinski (1975:59) navodi: „Daljnja je pogreška, koja se često javlja kod visokih tonova, da se oni lako odignu i tako izoliraju, što znači da se prekida njihova povezanost s dubinom. Još je u prvom poglavlju istaknuta potreba da svaka fraza bude otpjevana na dubokom dahu. Visoki tonovi dakle isto kao i srednji i niski, ne smiju izgubiti duboki oslonac na dijafragmi (*appoggio*), jer ako se to dogodi, opet će doći do jakog stiskanja grla. Kada se muzička fraza postepeno penje prema visokom tonu, pjevač mora u svome tijelu osjećati sve jači oslonac prema dolje.“ Zadnji dio arije dovodi nas i do njena vrhunca, a nastupa nakon 7 taktova klavirske pratnje. Pjevač započinje polu recitiranim dijelom na tonu des1, gradi vrhunac pomicanjem tercama uzlazno izgovarajući „Měsíčku, nezhasni, nezhasni“, a sami vrhunac je skok na ton b2 koji pjevač mora pravilno pripremiti i podržati.

Musical score for an aria. The top staff is the vocal line (R.), with lyrics: "ne - zhas - ni, ne - zhas - ni, mě - sí - - - - lösch' nicht die Leuch - te, die Leuch -". Below the vocal line are the piano accompaniment staves (VI, Fl., Fg.). The piano part includes a *cresc. molto* marking. The bottom staff (R.) continues the vocal line with lyrics: "- - - - ku ne - zhas - nit - - - - te." The piano part continues with accompaniment for the vocal line.

Primjer br. 17: gradacija prema vrhuncu na ton b2

10. Zaključak

Teme ovog diplomskog rada su biografije, tekstovi i prijevodi te analize skladbi skladatelja Antonia Caldare (*Alma del core*), Johanna Sebastiana Bacha (*Blute nur*), Richarda Straussa (*Du meines Herzens Krönelein*, op. 21., br. 2 i *Zueignung*, op. 10, br. 1), Josipa Hatzea (*Suzi* i *Serenada*), Sergeja Rahmanjinova (*12 Romanci*, *Siren*, op. 21, br. 5 i *Zdes' khorosho*, op. 12, br. 7), Wolfganga Amadeusa Mozarta (*Giunse alfin il momento...Deh vieni, non tardar*, recitativ i arija *Susanne* iz opere *Le nozze di Figaro*) te Antonina Dvořáka (*Měsíčku na nebi hlubokém*, arija *Rusalke* iz opere *Rusalka*). Rad se sastoji od 11 poglavlja u kojima se govori o analizi navedenih skladbi i skladatelja te njihovim biografijama. Cilj ovog diplomskog rada jest navesti tehničke zahtjevnosti pojedinih skladbi kroz njihovu analizu te na koji ih način treba izvoditi i vježbati kako bi konačna izvedba bila kvalitetna. Kako bi se solistički koncert što uspješnije izveo, izvođač mora izvrsno poznavati vlastiti pjevački aparat, sadržaj, tekst i prijevod teksta skladbe koje pjeva te njene stilske karakteristike. Svrha ovoga diplomskoga rada je utvrditi obilježja skladbi i načine izvedbi kroz analizu teksta i tehnike izvođenja. Također, uz navođenje tehničkih preduvjeta, važno je da izvođač ima sposobnost prenošenja emocija publici te da prenese slušateljima osobnu interpretaciju djela.

11. Literatura

- Andreis, J. (1966.), *Historija muzike*, Prva knjiga, Zagreb: Školska knjiga
- Andreis, J. (1966.), *Historija muzike*, Druga knjiga, Zagreb: Školska knjiga
- Cvejić, N. (1980.), *Savremeni belkanto*, Beograd: Univerzitet umetnosti
- Jerković, B. (2019.), *Kurikul nastave pjevanja*, Osijek: Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku
- Lhotka-Kalinski, I. (1975.), *Umjetnost pjevanja*, Zagreb: Školska knjiga
- Turkalj, N. (1997.), *125 Opera*, Zagreb: Školska knjiga
- Špiler, B. (1972.), *Umjetnost solo pjevanja*, Sarajevo: Muzička akademija u Sarajevu

Mrežni izvori:

- <https://jezikoslovac.com/word/o051> Pristupljeno 11.2.2024.
- <https://www.enciklopedija.hr/clanak/caldara-antonio> Pristupljeno 11.2.2024.
- <https://www.liveabout.com/a-tempo-di-menuetto-definition-2701934> Pristupljeno: 7.6.2024.
- <https://www.enciklopedija.hr/clanak/62308> Pristupljeno 7.6.2024.
- <https://oxfordsong.org/poet/christian-friedrich-henrici-picander> Pristupljeno: 11.2.2024.
- <https://www.classical-music.com/articles/guide-js-bach-st-matthew-passion-best-recordings>
Pristupljeno: 9.6.2024.
- <https://www.enciklopedija.hr/clanak/andante> Pristupljeno 13.5.2024.
- <https://www.enciklopedija.hr/clanak/predigra> Pristupljeno 13.5.2024.
- <https://www.enciklopedija.hr/clanak/lajtmotiv> Pristupljeno 13.5.2024.
- <https://www.enciklopedija.hr/clanak/strauss-richard> Pristupljeno 11.2.2024.
- <https://www.enciklopedija.hr/clanak/andante> Pristupljeno 13.5.2024.
- <https://www.enciklopedija.hr/clanak/hatze-josip> Pristupljeno 10.4.2024.
- <https://www.enciklopedija.hr/clanak/rahmanjinov-sergej-vasiljevic> Pristupljeno 30.5.2024
- <https://proleksis.lzmk.hr/36145/> Pristupljeno: 4.6.2024.
- <https://www.enciklopedija.hr/clanak/crescendo> Pristupljeno 6.6.2024.
- <https://www.enciklopedija.hr/clanak/crescendo> Pristupljeno 6.6.2024.

https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=f19mXhF6&keyword=tenuto
Pristupljeno 6.6.2024.

<https://www.enciklopedija.hr/clanak/mozart-wolfgang-amadeus> Pristupljeno 27.5.2024.

<https://www.enciklopedija.hr/clanak/andante> Pristupljeno 30.5.2024.

https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=elZhUBk%3D&keyword=larghetto
Pristupljeno: 3.6.2023.

Prilozi:

<https://vmirror.imslp.org/files/imglnks/usimg/f/ff/IMSLP607766-PMLP885124-24.pdf> str.
10,12

<https://vmirror.imslp.org/files/imglnks/usimg/4/4e/IMSLP526486-PMLP3301-bwv-244-peters-bars.pdf> str. 27, 28

https://vmirror.imslp.org/files/imglnks/usimg/9/92/IMSLP42935-PMLP92878-Strauss--Op_21_Schlichte_Weisen.pdf str. 3,4

https://ks15.imslp.org/files/imglnks/usimg/4/45/IMSLP42639-PMLP61447-Strauss--Op_10_8_Songs_from_Letzte_BI%C3%A4tter.pdf str. 1,2

https://vmirror.imslp.org/files/imglnks/usimg/1/10/IMSLP576898-PMLP17497-Rachmaninoff_Op21.pdf str. 18,19,25,26

<https://ks15.imslp.org/files/imglnks/usimg/9/9d/IMSLP27706-PMLP25047-Dvorak-RusalkaVSa1.pdf> str. 42,44